

Yttrande över remiss SOU 2016:5

Låt fler forma framtiden

Svenska Ångestsyndromsällskapet ÅSS är ett partipolitiskt och religiöst neutralt förbund, som verkar för dem som är eller har varit drabbade av psykisk ohälsa, i första hand ångestsyndrom av olika slag. Förbundet verkar genom information och medmänskligt stöd, opinionsbildning och intressepolitiskt arbete.

Riksförbundet Svenska Ångestsyndromsällskapetets etiska grund vilar på FN-deklarationen om alla människors lika rättigheter och värde, oavsett ålder, kön, klass, etniskt ursprung eller psykiskt funktionshinder. Det innebär att alla medborgare skall ges möjlighet att utvecklas och bidra till samhällets välstånd, var och en utifrån sina egna unika förutsättningar.

Förbundet värnar om ett demokratiskt, rättvist och solidariskt samhälle, som främjar psykisk hälsa och ger utrymme för olika psykiska funktionssätt.

ÅSS har tagit del av utredningen och vill med anledning av detta anföra följande:

Utredningen är mycket omfattande och innehåller en rad förslag med syfte att förstärka och fördjupa demokratin och den politiska processen. ÅSS vill lyfta fram några områden som vi bedömer är särskilt betydelsefulla.

Svenska Ångestsyndromsällskapet anser att det är angeläget att fler personer engageras i politiskt arbete, inom opinionsbildning eller som aktiva väljare och medborgare. Idag är de

förtroendevalda i olika församlingar inte alltid representativa för befolkningen som helhet. Personer med funktionsnedsättningar är klart underrepresenterade i offentliga organ och uppvisar lägre valdeltagande än personer utan funktionsnedsättning/funktionshinder. Detta är särskilt markant när det gäller psykisk ohälsa och funktionsnedsättningar.

ÅSS vill betona vikten av att alla medborgare kan vara delaktiga i den demokratiska processen utifrån sina individuella förutsättningar. Detta gäller allt ifrån möjligheter att rösta i allmänna val till att inneha viktiga förtroendeuppdrag på olika nivåer. Personer med psykisk ohälsa/funktionsnedsättning bör givetvis ha full delaktighet i den demokratiska processen.

Det är lätt att förknippa begreppet funktionsnedsättning med synliga besvär, som nedsatt rörelseförmåga, syn eller hörsel. Osynliga funktionsnedsättningar är ofta förekommande i befolkningen och kan vara minst lika problematiska för individen. Alla förtroendemannaorgan ska kunna erbjuda personligt stöd, tekniska hjälpmedel eller annan individuellt anpassad lösning för den som behöver det. Psykisk ohälsa medför ökad känslighet för stress och innebär inte sällan kognitiva problem såsom koncentrationssvårigheter.

Personer med ångestbesvär har svårt att tala inför åhörare, och kan därför behöva ett "språkrör" eller annat personligt stöd. Givetvis skall alla kunna delta i en politisk debatt, även om man tvekar att ställa sig i en talarstol eller liknande.

Idag kan det vara praktiskt svårt för vissa individer att rösta. Den som är stresskänslig kan exempelvis behöva stöd att ta sig till en vallokal och att genomföra röstningsproceduren. Det kan då behövas att någon annan person följer med eller bistår på annat

sätt. Här skall samhället kunna erbjuda stöd och samtidigt så långt det är möjligt säkra upp att valhemligheten bibehålls. Alla skall ha möjlighet att delta i allmänna val, utan att någon annan person skall få veta hur den enskilde röstat.

Psykisk ohälsa var förr en angelägenhet för den landstingskommunala sjukvården, främst den specialiserade psykiatrin. Så ser det inte ut idag. Idag är många aktörer inblandade, såsom primärvård, socialtjänst, socialpsykiatri samt vård och omsorg som är kommunalt styrd. Nya lagar har tillkommit som ger rätt till vård, omsorg och stöd från ett flertal olika huvudmän och utförare. Det är därför av stor vikt att olika myndigheter samverkar på olika sätt. De förtroendemannaorgan som styr respektive verksamhet, skall så långt det är möjligt ta tillvara brukarnas erfarenheter och synpunkter. Givetvis skall personer med psykisk ohälsa kunna vara aktiva i den demokratiska processen på samtliga nivåer; statlig, regional och primärkommunal.

På samtliga dessa nivåer och områden, måste hälso- och funktionshinders-perspektiven lyftas fram. Samhället skall vara ett stöd för individen, inte tvärtom. Detta gäller givetvis själva utförandet och innehållet i verksamheten. Men det är minst lika angeläget att perspektivet genomsyrar själva beslutsprocessen, när arbets- och beslutsmodeller utformas och förtroendemannaorgan inrättas och tillsätts.

I olika regioner och kommuner finns så kallade brukarråd eller råd för funktionshinderfrågor. Benämningarna skiljer sig åt mellan olika kommuner och regioner, men syftet är dialog mellan brukare och beslutsfattare/utförare. Detta är idag ett frivilligt åtagande för respektive myndighet. ÅSS anser att det ska vara en lagstadgad skyldighet för landsting/regioner och primärkommuner att inrätta

sådana organ. Även om råden i första hand kan vara just rådgivande, måste de synpunkter som framförs kommuniceras och delges respektive huvudman, förtroendevalda och förvaltningar/tjänstemän.

Alla som har offentliga förtroendeuppdrag skall erbjudas ersättning för förlorad arbetsförtjänst. Idag är detta ett frivilligt åtagande för varje myndighet/förvaltning.

”Den svenska modellen” har starka inslag av folkrörelser på olika områden. Frivilligorganisationerna har en lång tradition och är viktiga aktörer i samhället och i den svenska demokratin. Organisationerna representerar en omfattande och djupgående kompetens på många områden, och är dessutom språkrör för grupper där den enskilde kan ha svårt att göra sin röst hörd. Detta gäller inte minst inom området psykisk ohälsa/funktionshinder.

Organisationerna skall alltid vara remissinstanser och erbjudas att aktivt delta i offentliga utredningar, projekt- och arbetsgrupper m m inom sina respektive sakområden.

Det är de politiska partierna som nominerar personer till olika beslutande och rådgivande organ i samhället. Partierna har därmed en nyckelroll och ett särskilt ansvar att bidra till att uppmuntra och lyfta fram personer med funktionsnedsättning. Men det allmänna kan bistå de politiska organisationerna på olika sätt, exempelvis genom att sprida information om regler (exempelvis konventioner) om rätt till delaktighet och förbud mot diskriminering.

För Svenska Ångestsyndromsällskapet

Lena Huss

Förbundsordförande

Håkan Jarmar

2:e vice förbundsordförande